

УДК: 343:98

DOI <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2024.82.3.10>

ОБСТАВИНИ, ЯКІ ПІДЛЯГАЮТЬ ВСТАНОВЛЕННЮ ПІД ЧАС ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ КРИМІНАЛЬНИХ ПРОВАДЖЕНЬ, ЯКІ ВЧИНЯЮТЬСЯ В СФЕРІ ДІЯЛЬНОСТІ ІНСТИТУЦІЙНИХ ІНВЕТОРІВ

Важинський В.М.,
*кандидат юридичних наук, доцент,
старший науковий співробітник наукової лабораторії
з проблем протидії злочинності
навчально-наукового інституту № 1
Національної академії внутрішніх справ
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4081-2954>
e-mail: vvova6429@gmail.com*

Важинський В.М. Обставини, які підлягають встановленню під час досудового розслідування кримінальних проваджень, які вчиняються в сфері діяльності інституційних інвесторів.

Стаття присвячена формулюванню системи обставин, які підлягають встановленню у кримінальних провадженнях щодо досудового розслідування кримінальних правопорушень, які вчиняються у сфері діяльності інституційних інвесторів як категорії криміналістики, а саме як елемента окремої криміналістичної методики. Автором проведено порівняння категорії «обставини, які підлягають встановленню» з суміжними поняттями кримінального процесу, зокрема «предмет доказування», «обставини, які підлягають доказуванню».

Ця категорія кримінальних правопорушень характеризується тим, що поєднує в собі ознаки економічної та організованої злочинності, а також має особливу сферу вчинення (діяльність інституційних інвесторів), яка регулюється значною кількістю складних нормативно-правових актів, які зазнають постійних змін, а саме обставини, які підлягають встановленню під час розслідування кримінальних правопорушень у сфері діяльності інституційних інвесторів донедавна залишалися недослідженими в науках криміналістики та кримінального процесу.

Автором запропоновано розглядати такі групи обставин, що підлягають встановленню під час розслідування кримінальних правопорушень у сфері діяльності інституційних інвесторів: обставини, що характеризують протиправну діяльність (комплекс подій кримінального правопорушення); обставини, що характеризують правопорушників; вид і розмір завданої протиправною діяльністю шкоди (адже страждають громадяни-інвестори, які є слабкими і найбільш незахищеними учасниками правовідносини саме на їх цінності посягають злочинці); інші обставини, які є важливим для цієї категорії кримінальних правопорушень (насамперед мова йде про обставини, які впливають на ступінь тяжкості вчиненого, адже мова йде про публічний інтерес, а також обставини, які можуть бути підставою для застосування до юридичних осіб заходів кримінально-правового характеру). У статті автором розкрито змістовне наповнення кожної групи.

Ключові слова: інституційний інвестор, інвестування, розслідування, обставини, які підлягають встановленню, методика розслідування.

Vzhynskiy V.M. Circumstances to be established during the pre-trial investigation of criminal proceedings committed in the sphere of activity of institutional investors.

The article is devoted to the formulation of the system of circumstances that must be established in criminal proceedings regarding the pre-trial investigation of criminal offenses committed in the field of activity of institutional investors as a category of forensics, namely as an element of a separate forensic methodology. The author compared the category “circumstances to be established” with related concepts of the criminal process, in particular “subject of proof”, “circumstances to be proven”.

This category of criminal offenses is characterized by the fact that it combines features of economic and organized crime, and also has a special sphere of commission (activities of institutional investors),

which is regulated by a significant number of complex legal acts that undergo constant changes, namely the circumstances that are subject to established during the investigation of criminal offenses in the sphere of activity of institutional investors remained unexplored in the sciences of criminology and criminal procedure until recently.

The author suggested considering the following groups of circumstances to be established during the investigation of criminal offenses in the field of activity of institutional investors: circumstances characterizing illegal activity (complex of events of a criminal offense); circumstances characterizing offenders; the type and amount of damage caused by illegal activity (after all, citizens-investors suffer, who are the weakest and most unprotected participants in the legal relationship, and it is precisely their values that are encroached upon by criminals); other circumstances that are important for this category of criminal offenses (first of all, we are talking about circumstances that affect the degree of severity of the offense, because we are talking about public interest, as well as circumstances that can be the basis for applying criminal law measures to legal entities). In the article, the author revealed the content of each group.

Key words: institutional investor, investment, investigation, circumstances to be established, investigation method.

Постановка проблеми. Обставини, які підлягають з'ясуванню під час розслідування кримінального правопорушення, є міжпредметною категорією, оскільки вивчаються одночасно такими науками як кримінальний процес і криміналістика [1, с. 535]. При цьому в кожній із названих наук для позначення згаданих обставин використовується різна термінологія. Зазначено, що в кримінальному процесуальному праві вказану категорію позначають як предмет доказування або обставини, які підлягають доказуванню у кримінальному провадженні [2, с. 70; 3, с. 38]. У криміналістиці ж зустрічаються такі поняття як «предмет розслідування», «обставини, що підлягають встановленню», або «обставини, що підлягають з'ясуванню під час розслідування кримінальних правопорушень» [4, с. 52].

Обставини, які підлягають доказуванню для всіх видів кримінальних правопорушень, передбачені статтею 91 Кримінального процесуального кодексу України. Проте саме криміналістика наповнює цей перелік формальних обставин змістом, який важливий для організації та планування розслідування і обрання необхідної тактики проведення окремих слідчих (розшукових) дій. Тому цілком слушним є висновок про те, що термін «обставини, які підлягають з'ясуванню», є ширшим поняттям, ніж «предмет доказування». Криміналістика як прикладна наука пристосовує перелік обставин, що підлягають доказуванню у кримінальному провадженні, до типових умов, які виникають при розслідуванні конкретних злочинів [5, с. 157; 6, с. 139].

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано вирішення вказаної проблеми. Обставини, які підлягають встановленню, під час розслідування певних категорій кримінальних правопорушень досліджували відомі вчені-криміналісти, зокрема: Л.І. Аркуша, Р.С. Белкін, О.М. Васильєв, І.О. Возгрін, А.Ф. Волобуєв, В.І. Галаган, В.Г. Гончаренко, Л.Я. Драпкін, В.А. Журавель, А.П. Запотоцький, Є.П. Іщенко, О.Н. Колесниченко, А.В. Кофанов, Є.Д. Лук'янчиков, В.О. Невадовський, В.О. Образцов, О.В. Пчеліна, А.В. Савченко, М.О. Селіванов, Д.Б. Сергєєва, Р.Л. Степанюк, О.В. Таран, Л.Д. Удалова, В.І. Черней, С.С. Чернявський, С.Н. Чурилов, В.Ю. Шепітько, М.П. Яблоков та інші. Проте як ми вже зазначали, ця категорія кримінальних правопорушень характеризується тим, що поєднує в собі ознаки економічної та організованої злочинності, а також має особливу сферу вчинення (діяльність інституційних інвесторів), яка регулюється значною кількістю складних нормативно-правових актів, які зазнають постійних змін [7, с. 22]. А тому обставини, які підлягають встановленню під час розслідування кримінальних правопорушень у сфері діяльності інституційних інвесторів допоки залишаються недослідженими в науці.

Метою статті є формування науково обґрунтованої комплексної системи обставин, які підлягають встановленню під час досудового розслідування кримінальних правопорушень, які вчиняються у сфері діяльності інституційних інвесторів.

Виклад основного матеріалу. Найбільш поширеним підходом до систематизації обставин, що підлягають з'ясуванню під час розслідування окремих категорій кримінальних правопорушень, є той, який полягає у використанні елементів предмета доказування та складу злочину, описаного в кримінальному законі.

З урахуванням вказаних елементів В.В. Тіщенко, досліджуючи теоретичні основи планування й організації розслідування корисливо-насильницьких злочинів, виділив і згрупував обставини, що підлягають встановленню, на: 1) обставини, пов'язані з подією злочину (наявність певної події; спосіб заволодіння майном; знаряддя та засоби, час, місце та інші умови вчинення злочину; наявність чи відсутність проникнення в житло, приміщення чи інше сховище); 2) обставини, пов'язані з об'єктом злочину: предмет злочинного посягання (найменування викраденого майна, його кількість, властивості, вартість); хто є потерпілим і цивільним позивачем; 3) обставини, пов'язані з особами, які вчинили злочин: персонаграфічні дані; дані, що мають кримінально-правове значення; дані, що характеризують групу осіб, яка вчинила злочин чи займалася корисливо-насильницькою діяльністю; 4) обставини, які визначають винність обвинуваченого, злочинну мету, підтверджують його корисливий мотив; 5) обставини, що належать до наслідків злочину: ступінь здійснення задуманого злочину; факт вилучення майна; наявність, характер і тяжкість тілесних ушкоджень, що заподіяні потерпілому, або факт його смерті; характер і розмір заподіяної шкоди; доля викраденого майна на момент розкриття злочину [8, с. 30].

Але в нашому випадку розглядається не одиничний злочин, а злочинні технології, які є комплексом злочинних діянь, що поєднані єдиним умислом, метою та вчиняються на професійній основі, фактично злочинні технології в діяльності інституційних інвесторів є набором окремих кримінальних правопорушень, які вчиняються на стадіях підготовки, вчинення та приховання єдиної злочинної технології, а тому запропонований В.В. Тіщенком підхід не може бути виростано для цієї категорії кримінальних правопорушень.

О.В. Одерій, використовуючи наукові здобутки В.В. Тіщенко, виокремив три групи обставин, які підлягають з'ясуванню під час досудового розслідування злочинів проти довкілля: 1) подія злочину (час, місце, спосіб та інші обставини його вчинення); 2) обставини, пов'язані із суб'єктом, суб'єктивною стороною злочину; 3) інші обставини [9, с. 17]. Але знову ж таки запропоновані групи більше стосуються конкретної події забруднення довкілля чи вчинення іншого одиничного кримінального правопорушення.

Л.І. Криушенко, визначаючи обставини, що підлягають з'ясуванню при розслідуванні шахрайства з фінансовими ресурсами в банківській сфері, здійснює їх систематизацію на обставини, які зумовлені криміналістичною характеристикою злочину та відіграють важливу роль у відтворенні картини події злочину, розшуку особи, виявленні слідів злочину; обставини, що виходять з ознак кримінально-правової характеристики певного виду, групи злочинів або конкретного складу злочину; обставини, що виходять за межі зазначених пунктів, проте факт їх встановлення має юридичне значення для встановлення інших [10, с. 95]. Вважаємо такий міждисциплінарний підхід більш обґрунтованим для застосування саме для формування окремих криміналістичних методик розслідування злочинних технологій у певних сферах. Але не слід забувати, що такі злочинні технології у сфері діяльності інституційних інвесторів супроводжуються також вчиненням ряду службових злочинів, без яких вкрай важко було б довгий час реалізовувати такі злочинні технології під виглядом законної діяльності. О.В. Пчеліною під час формування методики розслідування злочинів у сфері службової діяльності з урахуванням кримінальних процесуальних приписів щодо визначення предмета доказування в кримінальному провадженні та механізму їх вчинення було запропоновано виокремлювати такі групи обставин, що підлягають з'ясуванню: наскрізні, спільні для всіх злочинів у сфері службової діяльності, диференційовані (характерні для окремих злочинів зазначеної групи) [11, с. 290]. Натомість під час дослідження таких обставин щодо резонансних кримінальних правопорушень О.В. Пчеліна та В.О. Невядовський пропонують виділяти такі групи обставин: які характеризують подію кримінального правопорушення, особу правопорушника, особу потерпілого, інші обставини (які впливають на прийняття процесуальних рішень і вибір засобів доказування; пом'якшують та/чи обтяжують покарання; виключають кримінальну відповідальність; визначають вид і розмір завданої кримінальним правопорушенням шкоди тощо) [12, с. 378].

Враховуючи викладене, ми пропонуємо розглядати такі групи обставин, що підлягають встановленню під час розслідування кримінальних правопорушень у сфері діяльності інституційних інвесторів: обставини, що характеризують протиправну діяльність (комплекс подій кримінального правопорушення); обставини, що характеризують правопорушників; вид і розмір завданої протиправною діяльністю шкоди (адже страждають громадяни-інвестори, які є слабкими і найбільш незахищеними учасниками правовідносини саме на їх цінності посягають злочинці [13, с. 45]);

інші обставини, які є важливим для цієї категорії кримінальних правопорушень (насамперед мова йде про обставини, які впливають на ступінь тяжкості вчиненого, адже мова йде про публічний інтерес, а також обставини, які можуть бути підставою для застосування до юридичних осіб заходів кримінально-правового характеру).

Обставини, що характеризують протиправну діяльність: комплекс подій кримінального правопорушення (час, місце, спосіб та інші обставини вчинення кримінального правопорушення (правопорушень)) [14, с. 120]. Мова йде про:

1) хто, коли і за яких обставин виявив факти вчинення протиправної діяльності і де вони зафіксовані;

2) чи повідомлялись уповноважені органи державного регулювання чи контролю про певні порушення в діяльності інституційного інвестора і чи вивалились державними органами якісь дії щодо таких порушень;

3) яким способом вчинено кримінальну діяльність (які злочинні технології використовувались) і які кримінальні правопорушення включають ці злочинні технології. Чи супроводжувалась «основна» протиправна діяльність вчиненням інших кримінальних правопорушень, зокрема у сфері службової діяльності, корупційними адміністративними правопорушеннями чи злочинами. Які конкретно дії вчинялись для підготовки до злочинної діяльності та на її приховання і чи становлять вони окремі склади злочинів, зокрема, чи вчинялись дії щодо легалізації злочинно отриманих коштів громадян-інвесторів [15, с. 140].

4) якими документами супроводжувалось оформлення злочинної діяльності, хто долучався до їх оформлення, чи залучались сторонні суб'єкти господарювання до оформлення таких документів і чи знали вони про те, що така діяльність незаконна, хто міг знати про оформлення певних документів чи вчинення певних операцій і в подальшому зможуть бути свідками в кримінальному провадженні;

5) що є місцями вчинення злочинних технологій, чи співпадає це місце з місцезнаходженням інституційного інвестора, скільки місць використовувались для злочинних технологій, чи залучались посередники до вчинення злочинних технологій, яке їх місцезнаходження, адреси кожного з місць;

6) яка тривалість злочинної діяльності та тривалість кожного з етапів такої діяльності;

7) що було предметом злочинного посягання, які конкретно кошти, їх розмір, ці кошти стали предметом посягання під час їх залучення від інвесторів чи вже під час їх інвестування, скільки інвесторів і яка сума коштів від кожного з них стала предметом злочинного посягання. Чи є документи, які підтверджують загальну суму (розмір) предмету посягання та розмір кожного предмета посягання окремо (кількість вкладників та суми вкладу кожного). Скільки осіб потенційно можуть бути визнані потерпілими від такої діяльності;

8) характеристика діяльності інституційного інвестора, в сфері діяльності якого вчинено кримінальне правопорушення (назва, правовий статус, час створення, місцезнаходження, дозвільні документи на діяльність, структура, повноваження, звітність);

9) чи є в злочинній діяльності ознаки інших злочинів, які не пов'язані прямо з діяльністю інституційного інвестора.

Обставини, що характеризують правопорушників (винуватість обвинуваченого у вчиненні кримінального правопорушення, форма вини, мотив і мета вчинення кримінального правопорушення):

1) хто вчинив кримінальні правопорушення. Ця група обставин передбачає встановлення персональних даних особи, яка вчинила незаконне збагачення (прізвище, ім'я, по батькові, дата і місце народження і проживання), а також його належності до певних категорій осіб (службові особи, державні службовці, раніше судимі особи тощо);

2) злочин вчинено групою осіб, організованою злочинною групою чи злочинною організацією; який їх персональний склад та роль кожного з учасників та тривалість участі. Чи всі залучені до злочинної діяльності особи були обізнані в злочинній (незаконній) меті її діяльності;

3) форма вини кожного з учасників злочинної діяльності в цілому щодо діяльності та щодо окремих її етапів; чи мало місце вчинення учасниками інших злочинів в умовах необережності (службова недбалість [16, с. 117]);

4) основна мета та мотиви вчиненого. Мотиви цієї злочинної діяльності завжди корисливі (збагачення, бажання отримати гроші від третіх осіб; отримати «легкі гроші», «вигоди з займаної по-

сади»). Мета злочинної діяльності – покращення майнового стану, збагачення, покращення рівня життя, з метою збільшення майнових статків, збагачення за рахунок третіх осіб, у тому числі з використанням займаної посади) [17, с. 288].

Вид і розмір завданої протиправною діяльністю шкоди. Передусім мова йде про майнову шкоду, яка заподіяна фінансовим інтересам громадян-вкладників. Тут важливо не лише встановити, але й документально підтвердити суми коштів, які вкладав кожен інвестор, а також суми коштів, які інвестувались інституційним інвестором (залежно від способу вчинення кримінальних правопорушень: під час залучення чи під час інвестування коштів громадян інвесторів) з підтвердженням фактів здійснення всіх фінансових операцій.

Інші обставини, які є важливим для цієї категорії кримінальних правопорушень. Насамперед мова йде про обставини, які впливають на ступінь тяжкості вчиненого, адже мова йде про публічний інтерес невизначеної кількості громадян-інвесторів, їх довіру до держави в цілому і спроможність держави контролювати питання захисту заощаджень громадян [18, с. 115; 19, с. 150].

Такими кваліфікуючими обставинами зазвичай для цієї категорії правопорушень є їх вчинення організованою злочинною групою чи злочинною організацією, розмір коштів громадян, якими заволоділи злочинці, долучення до злочинної діяльності службових осіб, які займають відповідальне та особливо відповідальне становище, супроводження діяльності вчиненням корупційних кримінальних правопорушень [20, с. 102].

До цієї групи обставин також можемо віднести обставини, які підтверджують, що гроші, цінності та інше майно, які підлягають спеціальній конфіскації, одержані внаслідок вчинення кримінального правопорушення та/або є доходами від такого майна, або призначалися (використовувалися) для схилення особи до вчинення кримінального правопорушення, фінансування та/або матеріального забезпечення кримінального правопорушення чи винагороди за його вчинення, або є предметом кримінального правопорушення, у тому числі пов'язаного з їх незаконним обігом, або підшукані, виготовлені, пристосовані або використані як засоби чи знаряддя вчинення кримінального правопорушення.

Оскільки ці кримінальні правопорушення завжди є умисними, а за їх вчинення передбачено покарання у вигляді позбавлення волі, спеціальна конфіскація, передбачена ст. 96-1 та 96-2 КК України, може бути застосована за вчинення цього злочину.

Відповідно до п. 6-1 ч. 9 ст. 100 КПК України майно (грошові кошти або інше майно, а також доходи від них) засудженого за вчинення корупційного злочину, легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, його пов'язаної особи конфіскується, якщо в суді не підтверджено законність підстав набуття прав на таке майно. Пов'язаними особами засудженого є юридичні особи, які при його сприянні в легалізації коштів громадян-інвесторів, якими заволоділи злочинці. Якщо суд визнає відсутність законних підстав набуття прав на частину майна, то конфіскується ця частина майна засудженого, а у разі неможливості виділення такої частини – її вартість. У разі неможливості конфіскації майна, законність підстав набуття прав на яке не було підтверджено, на засудженого покладається обов'язок сплатити вартість такого майна. Обов'язковою умовою її застосування є факт пов'язаності такого майна саме з цим злочином (вичерпний перелік можливих способів такої «пов'язаності» визначено в ч. 1 ст. 96-2 КК). Тому все те майно, про яке йдеться в п. 6-1 ч. 9 ст. 100 КПК, може підлягати спеціальній конфіскації за умов доведеності факту вчинення особою легалізації доходів чи вчинення пов'язаними особами корупційних злочинів.

До цієї групи обставин можемо також віднести обставини, які можуть бути підставою для застосування до юридичних осіб заходів кримінально-правового характеру). Підстави та порядок застосування таких заходів передбачені Розділом XIV-1 КК України. Застосування таких заходів можливе за вчинення певних правопорушень, які вчиняються як частина злочинної технології у сфері діяльності інституційних інвесторів, зокрема, у разі легалізації (відмивання) майна, одержаного злочинним шляхом (ст. 209 КК України), втручання в діяльність правоохоронних, судових чи інших органів тощо. У цьому випадку слід зібрати всі документи, які підтверджують протиправні зв'язки інституційного інвестора чи пов'язаних з ним осіб з юридичними особами, які використовувалися для реалізації злочинного задуму щодо заволодіння коштами індивідуальних інвесторів, зокрема господарські договори та документація, яка оформлена на їх виконання.

Висновки. Обставини, які підлягають з'ясуванню під час розслідування кримінального правопорушення, є міжпредметною категорією, оскільки вивчаються одночасно такими науками як кримінальний процес і криміналістика. При цьому в кожній із названих наук для позначення зга-

даних обставин використовується різна термінологія. Обставини, які підлягають встановленню, як частина окремої криміналістичної методики розслідування кримінальних правопорушень у сфері діяльності інституційних інвесторів включають такі основні групи обставин: обставини, що характеризують протиправну діяльність (комплекс подій кримінального правопорушення); обставини, що характеризують правопорушників; вид і розмір завданої протиправною діяльністю шкоди (адже страждають громадяни-інвестори, які є слабкими і найбільш незахищеними учасниками правовідносини саме на їх цінності посягають злочинці); інші обставини, які є важливим для цієї категорії кримінальних правопорушень (насамперед мова йде про обставини, які впливають на ступінь тяжкості вчиненого, адже мова йде про публічний інтерес, а також обставини, які можуть бути підставою для застосування до юридичних осіб заходів кримінально-правового характеру). У статті розкрито змістовне наповнення кожної групи.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Погорецький М.А., Сергеева Д.Б. Світоглядні методологічні засади теорії кримінального процесуального доказування. *Криміналістика та судова експертологія: наука, навчання, практика* : матеріали 14 міжнар. Конгресу, м. Одеса, 13-15 вересня. у 2-х т. Т. 2. Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2018. С. 531–542.
2. Погорецький М.А. Теорія відбиття та її значення для пізнання обставин злочину. *Юрид. психологія та педагогіка: наук. журнал*. К.: Київ. нац. ун-т внутр. справ, 2010. № 1(7). С. 69-78.
3. Pohoretskyi M., Serhieieva D., Toporetska Z. Доказування події шахрайства з фінансовими ресурсами у банківському секторі: проблемні питання. *Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики*, 2019. № 28. Т. 1. С. 36–45.
4. Розслідування окремих видів злочинів : *навчальний посібник* / колектив авторів; за ред. М.А. Погорецького та Д.Б. Сергеевої. К.: Алерта, 2015. 536 с.
5. Пчеліна О.В. Тактичні завдання розслідування злочинів у сфері службової діяльності. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. 2016. № 2. С. 155–159.
6. Топорецька З.М. Проблеми визначення поняття та змісту криміналістичного забезпечення доказування у кримінальному провадженні. *Вісник кримінального судочинства*. 2015. № 4. С. 135–140.
7. Volodymyr Vazhynskyi, Mykola Pohoretskyi, Zoriana Toporetska Responsible business by institutional investors as the main means of preventing violations of the public interests of citizen-investors. *Baltic Journal of Economic Studies*, Vol. 10 No. 1 (2024). P. 20–29. DOI: <https://doi.org/10.30525/2256-0742/2024-10-1-20-29>.
8. Тіщенко В.В. Концептуальні основи розслідування корисливо-насильницьких злочинів : *автореф. дис. д-ра юрид. наук*: спец. 12.00.09. Х., 2003. 51 с.
9. Одерій О.В. Проблеми теорії та практики розслідування злочинів проти довкілля : *автореф. дис. д-ра юрид. наук*: 12.00.09. Харків, 2015. 40 с.
10. Криушенко Л.І. Особливості виявлення обставин, що підлягають з'ясуванню під час розслідування шахрайства в банківській сфері. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: ПРАВО*. 2016. Випуск 39. Том 2. С. 94–99.
11. Пчеліна О.В. Теоретичні засади формування та реалізації методики розслідування злочинів у сфері службової діяльності : *дис. д-ра юрид. наук*: 12.00.09. Харків, 2017. 568 с.
12. Пчеіна О.В., Невядовський В.О. Обставини, що підлягають з'ясуванню під час здійснення досудового розслідування резонансних кримінальних правопорушень проти волі, честі та гідності особи. *Електронне наукове видання «Аналітично-порівняльне правознавство»*. 2023. № 3. С. 376–381. DOI <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2023.03.68>. URL: <https://app-journal.in.ua/wp-content/uploads/2023/07/70.pdf>.
13. Volodymyr Vazhynskyi, Mykola Pohoretskyi, Zoriana Toporetska Assessment of Key Markets for Institutional Investors in Ukraine in the Context of War. *Baltic Journal of Economic Studies*, Vol. 9 No. 4 (2023). P. 44–49. URL: <https://doi.org/10.30525/2256-0742/2023-9-4-44-49>.
14. Топорецька З.М. Криміналістичне забезпечення доказування події кримінального правопорушення у кримінальних провадженнях про зайняття гральним бізнесом. *Криміналістичні та кримінально-процесуальні засоби оптимізації досудового розслідування: мате-*

- ріали дистанційної конференції* (м. Одеса, 2 квітня 2016р.) / відп. за вип.: В.В. Тіщенко, О.П. Ващук, І.В. Гловюк, М.В. Шкрибайло; Нац. ун-т «Одес. юрид. акад.». Одеса: Юридична література, 2016. С. 119–122.
15. Важинський В.М. Основні способи вчинення злочинів, пов'язаних із заволодінням коштами індивідуальних інвесторів. *Вісник кримінального судочинства України*. 2016. № 5. С. 140–145.
 16. Топорецька З.М. Особливості початку кримінального провадження та обставини, які підлягають встановленню при розслідуванні службової недбалості. *Вісник кримінального судочинства*. 2018. № 1. С. 115–122.
 17. Погорецький М.А. Доказування винуватості службової особи у прийнятті пропозиції, обіцянки або одержанні неправомірної вигоди. *Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ*. 2018. Спец. № 1 (80). С. 285–296.
 18. Важинський В.М. Охорона суспільних цінностей у сфері інвестиційної діяльності: теоретичний аспект. *Вісник кримінального судочинства*. 2022. № 3-4. С. 113–123. URL: <https://doi.org/10.17721/2413-5372.2022.3-4/113-123>.
 19. Важинський В.М. Інвестиційна діяльність як об'єкт публічного управління та охорони. *Вісник кримінального судочинства*. 2022. № 1-2. С. 148–155. URL: <https://doi.org/10.17721/2413-5372.2022.1-2/148-155>.
 20. Важинський В.М. Проблеми корупційних впливів на сферу інвестиційної діяльності в умовах війни. *Реалізація державної антикорупційної політики в міжнародному вимірі: матеріали VIII Міжнародної науково-практичної конференції* (Київ, 7–8 грудня 2023 року). С. 102–105.